

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

246. An vxoratus impeditus petere debitum, possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis? Ex quo infertur, quod coniux non tenetur reddere debitum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

dere, sed solum priuatur potestate reddendi; & hoc quidem in pœnam, & supplicij adulterij incestuosi: unde illa potestatis priuatio debiti reddendi incestuoso, quæ manet in innocente coniuge; non est priuatio alicuius iuris, quo innocens ob incestum alterius priuatur, sed potius est sui iuris corroboratio; cû in sua potestate positus sit petere, quoties voluerit, absque vlla obligatione reddendi, & in adulterio maneat obligatio reddendi debitum coniugi, quoties petierit; & hæc doctrina in praxi, tanquam vera, & secuta, sequenda est.] Ita Texeda

3. Verum sententiam Patris Sanchez ego satis probabilem existimo, quam, præter illum, tenent Layman lib. 5, tr. 10. p. 3. ca. 1. n. 15. Castr. Palau tom. 5. disp. 3. punct. 4. §. 6. n. 7. Quia in tali casu, si attentè cõsideretur, nulla est iniquæ actioni cooperatio quippe illa copula coniugalis secundum se illicita non est; sed solum quatenus petitur ab incestuoso: at petitioni incestuosi non cooperaris formaliter, si quidem illud ad petendam non incitasti; sed solum cooperaris copula petite: ergo nulla in malitiâ cooperatio adest. Ex alia autem parte delictum incestuosi te grauare non debet, ut dicitur cap. *Trãmissa*, cap. *Tua*, de eo, quæ cognouit cõanguin. Ergo æquè debes liber esse a petendâ & reddendâ, ac si de istum commissum nõ esset. Et ideo hæc sententia tenet etiam in clyturo Lumen Dominicane Familie, Martinius Ledesma, in 4. 10. 2. q. 60. n. 5, fol. mibi 507. qui plus addit, non solum vxorem in tali casu posse, sed teneri reddere debitum: sic itaque assertit: Si autem sequatur incestus, non dicitur matrimonium iam antea contractum; nempe, si quis cognouit forem suæ vxoris, vel eiusdem vxoris aliquam aliam consanguineam, nõ dicitur iam contractum matrimonium, sed priuatur, ut non possit exigere debitum ab vxore in pœnam; reddere autè tenetur: & si exigat debitum, peccat mortiferè, & probabile est, quod vxor non tenetur reddere, etsi licetè possit: licet probabilius mihi videatur, quod vxor tenetur reddere debitum marito petenti, esto petens peccet.] Ita ille. At quoad hoc vltimum distentio: puto enim contra Ledesmam, in tali casu nullam obligationem adesse debitum reddendi: licet possit reddere, cõtra Texedam, si velit. Vide Gutierrez, in 99. Can. lib. 1. cap. 23, n. 6. Couar. in 4. Decret. part. 2. c. 7. §. 2. n. 5. & Sanchez *vbi supra*, n. 8.

4. Notandum est hic obiter, in gratiam coniugis innocentis, permitti aliquando posse incestuoso debiti tacitam petitionem, testantur Sotus in 4. dist. 37. q. 2. art. 2. post 2. conclus. Gutierrez lib. 1. canonic. 99. cap. 23, n. 9. Sanchez pluribus relatis lib. 9. disp. 7. n. 1. Si enim vxor cogereur semper debitum petere, onerosum illi matrimonium esset, & periculo incontinentiæ exponeretur, crederetque possit, se minus à viro diligi. Illud verò est certum, impetrata dispensatione prædicti impedimenti integrè incestuosum recuperare ius petendi debitum, ac si nunquam affinitatè contraxisset; neque ad hanc impetrationem consensus innocentis requiritur, ut optime aduertit Sanchez lib. 9. disp. 6. n. 10. Quam dispensationem concedere posse Episcopum, sicut ex consuetudine, testantur Sanchez lib. 8. disp. 12. m. 4. Valentia disp. 10. q. 5. par. 5. Henriq. lib. 12. c. 2. n. 9. Layman lib. 5. tr. 10. part. 3. c. 1. n. 15 & alij plures apud ipsos. Ex priuilegio autem Sedis Apostolicæ, Superiores Religionum, & quibus ipsi commiserint, eam concedere possunt.

5. Sed hic obiter quæro, an si coniux adulterium committat, alter coniux, qui voto perpetuæ castitatis est obstrictus, teneatur ei debitum petenti reddere? In qua difficultate partem affirmatiuam tenet Lessius de iust. l. 2. c. 4. n. 53. Sed obstat validum argumentum: quia coniux voto castitatis ligatus, tenetur perfectè seruare suum votum, in quantum potest sine iniuria

alterius coniugis, neque petendo debitum, neque reddendo: sed in casu posito coniux neque petere, neque reddere potest; ergo attenda vi, & obligatione ad id tenetur. Maior cõceditur ab omnib. sed probatur minor: quia coniux adulter ob adulterium, cuius est cõfiscius coniux, qui voto castitatis est obstrictus, amittit ius petendi: ergo coniux voto castitatis obstrictus nõ tenetur ei petenti debitum reddere. Aded tu cogita

RESOL. CCXLVI.

An vxoratum impeditum petere debitum, possit absque dispensatione illud petere, ne periculo proximo exponatur labendi in peccata carnis?
Ex quo inferitur, quod coniux non tenetur reddere debitum viro lepra, morbo Gallico, &c. infecto, etiam si in gratia peccata carnis labatur, debitum non reddendo?
Ex part. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 33.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Quintanadueñas in Theol. mor. 10. 1. tr. 9. singul. 12. ex eo, inquit, iuris principio, quod probant Casar Argel. de contradiçione legitimo, q. 19. n. 72. & Barbosa de princip. lit. L. n. 25. Lex non debet esse iniquitatis vinculum. Vinculum autem, scandalum, & occasio ruinæ, ac grauissimæ iniquitatis esset lex Ecclesiastica impediens debiti petitionem, in casu, in quo ex eius obseruatione, grauissimo, & proximo luxuriæ periculo quis exponeretur: ergo non est credibile, legislatorum obligare voluisse cum tanto detrimento.

2. Confirmatur hæc sententia ex Doctoribus assententibus, licere coniugi impedito exigere debitum ab altero, cum in seipso periculum incontinentiæ sentit. Sic docent de coniuge, qui affinitatem contraxit, plurimi, quos citat, & sequitur Sanch. l. 9. disp. 9. disp. 7. n. 5. adstruens, tunc id habere locum, quando spes est, quod ea copula periculo incontinentiæ subueniat, vel vbi id prudenter dubitaretur. Rationem adhibet: quia votum non obligat ad non petendû cum dispendio ruinæ alterius coniugis: ergo nec etiam obligabit cum dispendio animæ illius, qui illud emisit: cum non minus, sed multo magis teneatur hic suæ salutis spirituali prospicere, quàm salutis vxoris suæ & matrimonij vius post lapsum ordinetur, ut huic incontinentiæ subueniatur.

3. Limitanda verò est prædicta sententia, ut tutius procedat, ut ea utatur coniux, cum cõmodè dispensatio ad petendum debitum haberi nequit, vel est periculum in mora ipsius petitionis. Vnde in oppidis, vbi nec Parochus, aut sæcularis Confessor potestatem delegatam habent ad hanc dispensationem concedendâ, nec Religiosus adest, qui eam concedere valeat; aut noctu suboritur vehemens stimulorum tempestas cû præfato periculo, potest etiam hoc impedimento ligatus, ab vxore debitum petere. Consultius verò erit, quod si potest, has occasiones præueniat, dispensationem ad cautelam antea impetrans, cum ad ciuitatem, vel locum diuertit, in quo sunt illi, qui eam possunt concedere. Sed ne scrupulis ansam præbeamus, adde, quod, licet hoc tutius sit, valde probabile est, nullo modo dispensationem esse necessariam tunc, etiam si facile obtineri possit; cum hæc sententia nitatur in eo, quod tunc nec lex, nec votum obligant, seu ille casus non cadat sub lege, nec sub voto ob rationes assignatas. Eo modo, quo Doctores, apud Bonacinâ, de leg. disp. 1. q. 1. punct. vlt. n. 8. docent, legis obligationem cessare in his casibus, qui per epischeiam, seu æquitatem, & prudentiam, non censentur comprehendendi in lege, etiam si verba legis illos comprehendere videantur.] Hucusque Quintanadueñas.

4. Sed his omnibus non assentior, utpote contra communem

Sup hoc in tom. 1. tr. 1. Ref. 103. §. vlt.

Sup hoc in tom. 7. tr. 1. late in Ref. 282. &c.

Et sup. conrento in hoc §. vlt. in to. 4. tr. 3. Ref. 109. §. 2. & in Ref. 110. §. etiam 2. cursum prope eius finem.